Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVIII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 12. MARCA (MARCH 12), 1935. Subscription $6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 50

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Grški revolucionarji zmagujejo v Macedoniji

Zasegli so velike zaloge municije in orožja. Rebelna flotila se pripravlja na naskok na Solun in Kavalo. Vlada izvaja strogo cenzuro nad časopisnimi vestmi in drži tujce kot jetnike. Noben tujec ne sme zapustiti Grčije brez posebnega dovoljenja. Londonski list poroča, da je bilo sto komunistov ustreljenih v Kavali

Gevgeli, na meji Grčije in Jugoslavije, 11. marca. — Revolucionarna armada se je povečala na 27,000 mož in kontrolira skoro vso grško Macedonijo, tako vesti iz vladnih krogov to zanikajo. Zasegla je velико število vojaških letal, municije in orožja, katerega je vlada imela na strategičnih pozicijah v Macedoniji.

Po vsej deželi vlada velika zmešnjava ne samo zaradi civilne vojne, temveč tudi zaradi poteče splošne revolucije in komunistične vstaje med tobačnimi delavci v Macedoniji. To je razvidno iz vesti, ki prihajajo iz zanesljivih virov.

Bojne ladje, ki so jih zasegli rebeli in se v tem momentu nahajajo v bližini otokov v Egejskem morju, čakajo na ugoden trenutek, da otvorijo ogenj na Kavalo, Solun in Atene.

Situacija v Macedoniji je tako resna, da se je ameriški konzul Harry L. Trautman v Solunu odločil za evakuacijo ameriških državljanov, ki jih je civilna vojna zajela v Macedoniji. Vse komunikacijske zveze med Macedonijo in Solumom so prerezane.

Revolucija traja že deset dni. Vsako upanje na sklenitev premirja je izginilo, ko je vlada naznanila, da bo obnovila ofenzivo na fronti Doiran-Seres, na ozemlju, na katerem je bilo že mnogo krvi.

Grška vlada je očividno alarmirana in odredila je strogo cenzuro časopisnih vesti. Tujci v Atenah in drugih grških krajih drži kot jetnike, kar je izvalo ostre proteste. Tudi diplomatom tuzanjih držav ne dovoli svobodnega gibanja in nihče ne more za pustiti dežele brez posebnega dovoljenja notranjega ministra. Diplomati, ki so stopili na vlake, da odpotujejo domov, so bili poslani nazaj. Vladne avtoritete so odklonile pojasnila glede te akcije, katero diplomatje smatrajo za kršenje mednarodnih zakonov. Eno je jugoslovanski konzul v Solunu hotel poslati svojo ženo in otroke na varno v Belgrad, a je atenska vlada odklonila dovoljenje.

Zunanji diplomati se togote in protestirajo, ker ne morejo poslati nobenega necenzuriranega telegrama domov, toda vlada odgovarja in se opravičuje, da je Grčija v vojni in v takih situacijah je vse dovoljeno.

V tem momentu nihče ne ve, kako bo grška vlada preživela rebelijo, ki je pretresla deželo do temeljev. Bratomorna vojna je že zahtevala že tisoče žrtev.

London, 11. marca. — Poročilo, ki ga je poslal listu "Daily Express" njegov poročevalec v Sofiji, Bolgarija, se glasi, da je bilo sto komunistov postavljenih pred vojno sodišče v Kavali, ker so podžigali rebele na revoltu. Vsi so bili obsojeni na smrt in ustreljeni. Drugo poročilo temu listu javlja, da so vladne garnizije ob grško-bolgarski meji pridružile revolucionarjem kakor tudi ena divizija kavalerije v Solunu.

Atene, 11. marca. — Vlada si je uspeha pri zatiranju revolucije ob reki Strumi, zaradi tega pa je priznala, da revolucionarji drže svoje pozicije v goratem in stare utrdbe, ki so jih zgradili Nemci in Bolgari v svetovni vojni. Dalje naznanja, da je general Kondylis otvoril splošno ofenzivo proti rebelem. Njegova armada šteje 30,000 mož in se je utaborila na vzhodnem obrežju reke Strume. Lojalne čete so ujele dvesto rebelov, med temi dva častnika, zasegli dva topova in dve strojnici.

ZAKONSKI NAČRT ZA OBDAVČENJE KORPORACIJ

Washington, D. C. — (FP) — Senator Wheeler iz Montane, učenec La Follettove politične šole, je te dni predložil kongresu zakonski osnutek za obdavčenje mogočnih korporacij.

Načrt določa stopnjevalni davek za korporacije, katerih letni profiti znašajo tri milijone dolarjev in več. Od tega davka naj bi bile izvzete le železnice, parobrodne družbe, banke, zavarovalninske, telegrafske in telefonske kompanije, katere se morajo že sedaj ravnati v smislu regulacij federalne obrtne komisije.

Wheeler je v svojem eno uro trajajočem govoru silovito napadal manipulacije velikih korporacij. Dejal je, da je bilo v Ameriki l. 1930 tristo tisoč korporacij, katerih premoženje se je cenilo na 165 milijard dolarjev, toda med temi jih je bilo dvesto, ki so kontrolirale 81 milijard imetja, skoro polovico inkorporiranega bogastva, dasi so predstavljale le sedemnajstinko enega odstotka. Ker se je skupna vrednost narodnega bogastva v istem letu cenila okrog 367 milijard, pomeni, da so te korporacije kontrolirale 22 odstotkov tega bogastva. Ekonomska moč, zapopadena v teh številkah, je velikanska.

"Reakcija slika vsakega, ki skuša ustaviti monopolistične tendence velikih korporacij, kot radikalca, socialista ali komunista", je rekel Wheeler. "Moje mnenje pa je, da so vsa zla, ki jih reakcija pripisuje socializmu in komunizmu, svojstvo teh mogočnih institucij ameriškega velebiznisa".

ZAGOVORNIKI LUNDEENOVEGA NAČRTA TRIUMFIRALI

Washington, D. C. — (FP)— S tem, ko je delavski odsek nižje kongresne zbornice priporočil v sprejetje Lundeenov načrt socialnega zavarovanja s sedmimi proti šestim glasovom, je bil Wagner-Lewisov osnutek potisnjen v ozadje. Ta osnutek, ki je silno pomankljiv, ima podporo v Rooseveltovi administraciji.

Kongresnik Lundeen iz Minnesote, avtor načrta, smatra akcijo delavskega odseka za veliko zmago. Opozicijo proti njegovemu načrtu je vodil kongresnik Reuben T. Wood, ki je tudi predsednik Missourske delavske federacije. Dasi je Lundeenov načrt podprlo nad tri tisoč krajevnih unij Ameriške delavske federacije, so vodilni uradniki te organizacije ovirali gibanje v prilog temu osnutku. Wood je dejal, da je v glavnem zainteresiran v načelo socialnega zavarovanja, da se mu zdi Lundeenov načrt nepraktičen in zato se on ogreva za Wagner-Lewisov osnutek.

Kongresnik Matthew A. Dunn, ki je vodil zaslišavanja, na katerih so nastopili predstavniki delavstva, organizacij brezposelnih in profesionalcev, je tudi vesel zmage. On je dejal, da je Lundeenov načrt najvažnejša delavska zakonodaja izmed vseh, ki so bile že kdaj predložene kongresu.

Da ameriško delavstvo podpira Lundeenov osnutek, je bilo razvidno v teku dolgega zaslišavanja in iz telegramov in pisem, ki so jih prejeli člani odseka. Poleg brezposelnostnega zavarovanja zahteva ta osnutek uveljavljenje drugih oblik socialnega zavarovanja — bolezensko, starostno in proti poškodbam ali pohabljenosti pri delu v industrijah.

VLADA BO POTEGNILA BANČNE NOTE IZ PROMETA

Washington, D. C., 11. marca. — Vlada se je odločila, da potegne vse note narodnih bank iz prometa. Nadomestila jih bo z denarjem, ki bo indirektno baziran na zlatu, katerega je vlada zasegla pred enim letom.

Ta načrt je naznanil federalni zakladnik Morgenthau. Vse note narodnih bank, ki predstavljajo 658 milijonov dolarjev in so sedaj v rokah bank in posameznikov, bodo prišle v vladno posest v prihodnjem letu. Tisoči, ki sedaj lastujejo te note, bodo dobili v zamenjavo druge vrste legalen denar. Morgenthau je dejal, da bodo lastniki lahko izmenjali note za drug denar v vsaki komercialni banki.

Bankovci narodnih bank se poznajo po imenu banke, ki jih je izdala. Ta znak je v levem kotu na pravi strani bankovca. Večina teh so petdolarski bankovci.

Tumulty čestita Johnsonu!

Washington, D. C.— Joseph P. Tumulty, ki je bil tajnik predsednika Wilsona, je te dni brzojavno čestital gen. Hughu S. Johnsonu na njegovem ožigosanju Longa in "fathra" Coughlina. "Vsak pošten katoličan v Združenih državah mora soglašati z vami", je dejal Tumulty v brzojavki.

Coughlin in Long znana tudi v Rusiji

Moskovski list ju naziva fašistična preroka

Moskva, 11. marca. — Časopis "Za industrializacijo", organ težkih industrij, je včeraj opisal ameriškega senatorja Longa in detroitskega radiožupnika Coughlina kot dva fašistična preroka. List je opozoril rusko javnost na ameriško polemiko med gen. Johnsonom in Longom ter Coughlinom, iz katere izvaja, da je fašistično gibanje v Združenih državah že močno razširjeno. List naziva Longa in župnika Coughlina dvojčka, ki "s šarlatansko spretnostjo organizirata mase z grmenjem proti Morganom in z zahtevo po razdelitvi bogastva, kar pri lahkoverni in nerazsodni masi ni brez učinka".

Detroit, Mich. — "Father" Coughlin je v svojem zadnjem tedenskem govoru v radiu pozval člane svoje "Unije za socialno pravičnost" na vojno s federalnim rezervnim sistemom bankirstva. Oznanil je novo "izjavo neodvisnosti", v kateri je naštel 27 krivic, s katerimi so privatni bankirji zasužnjili ameriško ljudstvo.

Domače vesti

Jugoslovanska pravda

Chicago. — Zadnje štiri tedne je trajala pred sodnikom Donaldom McKinleyjem za kriminalne zadeve zanimiva obravnava. John R. Palandech (Palandačič), znana srbska osebnost v Chicagu, je tožil pravoslavnega popa Andra Popovića iz So. Chicaga, Štefana Vrančića, lastnika lista "Jugoslovenskega Glasnika", Vlaha S. Vlahoviča, bivšega urednika tega lista in Lazarja Todorovića, dopisnika tega lista, zaradi kriminalnega obrekovanja in kriminalne zarote. Zadnji četrtek je porota spoznala obtožence krive vseh prestopkov, katere jim je očitala obtožnica. Obsodba ni bila takoj izrečena. "Jugoslovenski Glasnik" je jugoslovanski režimski list.

Nov grob v starem kraju

Pueblo, Colo. — John Mohar, član društva 21 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je v Ljubljani umrla njegova mati Marija Garvas, po domače Mesojedčeva Micika, v starosti 84 let. Bratje pokojnice so bili med prvimi naseljenci v Ameriki. Rojena je bila v Velikih Lipljenih na Dolenjskem. V Pueblu zapušča sina in hčer v Ljubljani pa dve hčeri, Marijo Jaklič in Ano Šabec. Njen drugi sin Janko, svoječasno učitelj v Trstu, je bil ubit v svetovni vojni.

Nov grob v Penni

Yukon, Pa. — Tu je 4. marca umrla Marija Gril, stara 60 let in doma iz Štajerske. V Ameriki je bila 30 let in tu zapušča moža in šest odraslih otrok.

Smrt vsled padca

Girard, O.—Dne 7. t. m. je umrl John Leskovec za poškodbami, ki jih je dobil pri padcu po stopnicah v Slovenskem domu. Star je bil 54 let in doma iz Rovt na Notranjskem. Tu zapušča dva oženjena sinova, dve omoženi hčeri in tri manjše otroke. Bil je član SNPJ in SSPZ.

Nesreča pri delu

Cleveland.—Pri delu v tovarni Chase Brass se je ponesrečil John Švigelj, kateremu se pa že obrača na bolje.

Nesreča v gozdu

Forest City, Pa.—V enem tednu sta dva rojaka izgubila življenje zaradi nesreče v gozdu. Prva žrtev je bil Frank Zupančič, star 54 let in doma iz Št. Lovrenca ob Temenici. Ko je v gozdu pripravljal drva, ga je drevo tako pobilo, da je drugi dan umrl v bolnišnici. Zapušča ženo in osem odraslih otrok. Tri dni kasneje (1. marca) je šel Alojz Lavrič v gozd po drva, toda padel je na ledu tako nesrečno, da si je prebil lobanjo in čez nekaj ur je bil mrtev. Star je bil 55 let in doma iz Črnega potoka pri Kočevju. Tu zapušča ženo in tri neodrasle otroke.— Dalje je tu umrla Terezija Oven, ki zapušča družino.

Nov grob v Clevelandu

Cleveland. — Te dni je umrla Helena Brezovar, doma iz Trebnjega na Dolenjskem. V Ameriki je bila 25 let in tu zapušča dva sinova.

Kačo ustrelil

Cleveland.—John Novak, navdušen lovec in član lovskega kluba, je zadnji teden ustrelil šest čevljev dolgo strupeno kačo bakrovko (copperhead), ki je v toplem vremenu prilezla iz svojega zimskega spanja.

Pet let zapora radi 32 centov

Denver, Colo. — Sodnik Otto Bock je obsodil Berta Blusha na pet do sedem let ječe, ker je v neki gasolinski postaji ukradel 32 centov. — Samuell Insull je pripravil "suckerje" za več ko sto milijonov, a je bil oproščen. Prav zdaj je pred sodiščem radi poneverbe $65,000, ampak ne bo presedel niti ure. Taka je razredna justica.

KUBANSKA VLADA RAZGLASILA VOJNO STANJE

V glavnem mestu je zavladal teror. Nevarnost generalne stavke

VOJAŠTVO V HAVANI

Havana, Kuba, 11. marca. — Vlada predsednika Mendieta je danes proglasila vojno stanje po vsem otoku. Proglas je sledil številnim nasilnim činom, ki so bili izvršeni v zadnjih dneh stavke vladnih nameščencev. Vlada je dodatno naznanila, da bo stopila odredba, katero je sprejel kabinet bivšega predsednika Grau San Martina v novembru l. 1933, v polno veljavo. Ta odredba določa, da se vse, ki so odgovorni za prestopek proti javni varnosti, postavi pred vojno sodišče in takoj obsodi.

Včeraj je v Havano vkorakalo stotine vladnih vojakov, kar je povečalo napetost med prebivalstvom. Ta akcija je sledila številnim eksplozijam bomb in požarom, ki so pojavili v raznih krajih Havane. V včerajšnjih izgredih so bile štire osebe ubite in osem ranjenih. Glavno mesto Kube je v objemu terorja.

Avtoritete so aretirale Rudolfa Penata, prominentnega politika in bivšega delavskega ministra v prvem kabinetu predsednika Mendiete, na obtožbo zarote proti sedanjemu režimu. Penatov brat, ki je tudi bil član Mendietavega kabineta, je izvršil samomor pred enim letom.

Vse kaže, da je Kuba na robu splošne revolucionarne stavke, ko se unije druga za drugo odzivajo pozivu osrednjega odbora, da se okliče stavka danes opolnoči. Zadnja in zelo važna unija, ki se je izrekla za stavko, je unija železničarjev.

Vladni uradniki so naznanili popolno suspendiranje ustavnih provizij in da ima predsednik Mendieta vso oblast pri izdajanju ukrepov.

Stavka cestnih železničarjev je parazilirala promet v Santiagu. Opolnoči so železničarji pustili vozove na cesti in se pridružili stavki drugih delavcev.

Cestni železničarji glasujejo o stavki

New Haven, Conn. — Nad tisoč uslužbencev Connecticut Railway Co., članov bratovščine cestnih železničarjev, glasuje o oklicu stavke, ker je družba prekinila pogajanja glede obnovitve pogodbe.

Pogajanja, ki so pričela po novem letu, so bila nenadoma ustavljena, ker je unija naznanila, da bo vztrajala pri svojih zahtevah glede zvišanje plače za pet odstotkov in izboljšanje delovnih pogojev.

Cestni železničarji zapretili s stavko

Toledo, O. — Krajevna unija uslužbencev pri Community Traction Co. je zagrozila s stavko v slučaju, da družba odklonila zahteve glede zvišanja mezde in izboljšanja delovnih pogojev. Grožnja je toliko pomagala, da je kompanija obnovila pogajanja glede sklenitve nove pogodbe, katero je nedavno prekinila. Znamenja kažejo, da bodo uslužbenci izvojevali svoje zahteve.

Generalna stavka v Jeruzalemu

Jeruzalem, 11. marca.—Splošna stavka delavcev, rokodelcev in trgovcev proti visokim najemninam je napovedana za prihodnjo sredo v Jeruzalemu.

BRANITELJ HRVAŠKIH ATENTATORJEV V NEVARNOSTI

Pariz, 11. marca. — Odvetnik Georges Desbons, kateri zagovarja tri Hrvate, ki so obtoženi sodelovanja pri atentatu na kralja Aleksandra zadnjo jesen, je prejel več anonimnih pisem, ki mu groze s smrtjo, če ne opusti obrambe. Tako poročajo pariški listi. Desbons pa pravi, da se ne bo oziral na te grožnje. Desbonsa so najeli hrvaški nacionalisti v Ameriki.

Obravnava proti trem Hrvatom se bo vršila enkrat v juniju ali juliju in Desbons bo skušal preprečiti sprejem izpovedi teh Hrvatov kot evidenco. Desbons, ki velja za dobrega poznavalca balkanskih razmer, pravi, da so dotične izpovedi zapisali in prevedli v francoščino tolmači, ki so v službi jugoslovanskega poslaništva v Franciji, torej so "silno pristranski dokumenti."

Obtoženi Hrvatje so Mijo Kralj, Ivan Račič in Zvonimir Pospišel. Zaprti so v Marsellesu.

NACIJSKA POLICIJA NAVALILA V CERKVE V NEMČIJI

Berlin, 11. marca. — Nacijska tajna policija je včeraj obiskala večje število protestantovskih cerkva v Pomeraniji in Šleziji in pastorji, ki so čitali vladi sovražno deklaracijo, so bili aretirani in tiskovine s prepovedano deklaracijo konfiscirane. Deklaracija obsoja nacijsko filozofijo kot protikrščansko in malikovalsko.

V Rostocku je bil aretiran katoliški duhoven, ki je v pridigi napadel Hitlerja in nacijsko politiko.

Vdova je čakala na moževo vstajenje!

Montezuma, Ind. — Philetus Harrell, evangelist, ki je 5. marca umrl, je pred smrtjo povedal svoji ženi, da bo tretji dan po svoji smrti "vstal od mrtvih" Žena je res čakala s pogrebom tri dni v trdni veri, da bo njen mož izpolnil svojo obljubo, toda evangelist ni vstal. Končno jo je pregovoril njen sin, naj bo vendar pametna in dovoli pogreb, kajti časi "vstajenja od mrtvih" so že davno minuli.

Moskva poroča o revolti v Italiji

Upor v italijanski armadi

Moskva, 11. marca. — Moskovska "Pravda" piše, da so se pojavili upori med italijanskimi vojaki, ki odhajajo v Afriko.

List odgovarja italijanskemu časopisu "Lavoro Fascista", ki je v več člankih zelo neugodno opisal razmere v Rusiji.

"Veliko bolje bi bilo", piše Pravda, "če bi list 'Lavoro Fascista' informiral svoje čitatelje o resničnih razmerah v Italiji. Lahko bi na primer za začetek opisal veliko nezadovoljnost in dejanske upore, ki so se pripetili zadnje tedne — da, tudi zadnje dni — med italijanskimi vojaškimi četami, ki jih Mussolini pošilja na abesinsko fronto".

Bivši sodnik zapustil polovico bogastva vladi

Washington, D. C. — Oliver Wendel Holmes, bivši član federalnega vrhovnega sodišča, ki je pred nekaj dnevi umrl, je zapustil polovico svojega premoženja federalni vladi. Oporoka kaže, da je Holmes zapustil $568,000 vrednosti premoženja in od te vsote vlada dobi $304,000. Drugo polovico je Holmes razdelil med razne višje učne zavode in svoje sorodnike.

NOVI ZAKONI PROTI TUJEZEMCEM PREDLOŽENI

Deportaciji bi bil podvržen vsak agitator— plav, rdeč ali zelen

PROTEST SVOBODOLJUBNIH ORGANIZACIJ

Washington. — (FP) — Zakonski osnutek kongresnika Dicksteina, po katerem bi bil deportiran vsak nedržavljan, če bi dobil znamko "agitatorja", je te dni pokukal v nižjo zbornico. Radi ugovora je bil pa zaenkrat potisnjen z dnevnega reda, ampak bo skoraj gotovo prišel zopet pred zbornico.

"Ta osnutek je sama zloba", je protestiral republikanski kongresnik V. Marcantonio iz New Yorka. "Povzročil bi nov val represivne legislacije in nove persekucije tujezemcev".

V memorandumu kongresu pravi Ameriška unija za civilne svoboščine, "da nima ta osnutek primere v ameriški zgodovini." Navaja, da bi bil lahko deportiran vsak Irec, ki bi v Ameriki propagiral politične spremembe na Irskem. Slično tudi glede drugih inozemcev.

Celo zastopniki raznih verskih sekt z glavnim uradom v kaki drugi državi bi prišli pod ta zakon, če bi propagirali svojo religijo. Prav tako zastopniki mednarodnega delavskega gibanja, prostozidarjev ali celo zastopniki tujih bizniških organizacij.

Osnutek je naperjen v glavnem proti propagatorjem fašizma in komunizma, toda bi bil lahko prijet vsak nedržavljan, ki bi se komu zameril, pravi memorandum Civil Liberties unije.

Imigracijski odsek ni dal nobenemu nasprotniku prilike za pobijanje osnutka. Ko je bil zaslišal njegove zagovornike, med katerimi je bil tudi zastopnik generalnega štaba, ki je govoril o potrebi, da se zapre vsaka vrzel za propagando med pomorščaki in vojaki, je odsek takoj končal z zaslišanjem.

Devetletni deček umrl na "grmadi"

Brockton, Mass. — Edward Smith, devetletni "cowboy", je v nedeljo umrl v bolnišnici na opeklinah, katere je dobil v soboto, ko so ga njegovi mali tovariši "žgali na grmadi". Dečki so se igrali Indijance in "cowboyje", med katerimi je bila bitka in "cowboy" Smith je bil ujet ter privezan k stebru, nakar so zakurili suho travo in listje okrog njega. Privezanemu dečku se je pa vnela obleka in predno so pritekli odrastli ljudje ter pogasili ogenj, je bilo prepozno. Mali "Indijanci" so nato šli h katoliškemu župniku, v čigar farno šolo hodijo, in prosili so ga, naj apelira na mater nesrečnega dečka, da jim odpusti . . .

Vladna preiskava radi odslovitve

Washington. — Jeklarski delavski odbor je določil 18. marca za dan preiskave radi odslovitve Mela Moora po Weirton Steel kompaniji. Moore je predsednik 2. distrikta jeklarske unije in med vodilnimi opozicionalci proti režimu mednarodnega predsednika Mike Tigheja. Od dela je bil odslovljen, ker se je udeležil konference v Pittsburghu. Kaj bo ta preiskava jeklarskega delavskega odbora prinesla, je lahko že vnaprej uganiti — nič ali "run-around".

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (dirtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Feb. 28, 1935), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Ne gre vse gladko!

Pred nekaj dnevi smo zapisali v Prosveti, da je sreča za spečo ameriško večinsko maso, ker je v Ameriki mnogo dobro organiziranih in silno kričavih reakcionarnih manjšin, katere si med seboj nasprotujejo in druga drugo ovirajo. Enotnega programa pri njih ni. Zares je to sreča! Če bi vse te reakcionarne tolpe nastopale enotno — bi Združene države že imele najbolj tiranski fašizem.

Ameriška legija je ena teh organizacij. Legija je zelo bojevita proti vsem "izmom" razen amerikanizma. Razume se, da vsa ta bojevitost legije izvira iz raznih bankirjev, ki vodijo to organizacijo.

Pred nekaj dnevi se je pa zgodilo, da je burbonska Chicago Tribune napadla Ameriško legijo. For the love of Mike — zakaj?

Legija zagovarja "konskripcijo kapitala kakor vojakov ob bodoči vojni." Iz bodoče vojne mora izginiti ves privatni dobiček! To je resna zahteva legije kakor je njena zahteva za takojšnje izplačanje bonusa bivšim vojakom.

Kdaj se ta zahteva uresniči, in če se sploh uresniči v kapitalistični družbi, ne ve nihče — ali že sama zahteva je zbodla burbonce, ki ne marajo ničesar slišati o "oropanju vojne privatnega profita" kakor ne marajo slišati o takojšnjem izplačanju bonusa vojakom.

Legija bi bila all right, fina organizacija, če ne bi dražila privatnih dobičkarskih magnatov s to zahtevo. Tribune se čudi, kako more legija, ki pobija socializem v mirnem času, zahtevati socializem v vojnem času! Ta burbonski list vztraja, da morajo svete lastninske pravice ostati tudi med vojno nedotaknjene in nad človeškimi pravicami — in kako je to, da Ameriška legija, drugače fina organizacija, ne razume tega?

Dobro je, dobro, da ne razume! In dobro je, da Tribune ne razume legije!

Mazači se butajo v areni

Kar je Prosveta napovedala pred poldrugim letom, se je zgodilo. (In zgodilo se bo še marsikaj, kar smo napovedali, le potrpite!)

Socialni mazač "father" Coughlin, detroitski radiopridigar, je pokazal roge Rooseveltu. Socialni župnik je obrnil Rooseveltu hrbet in začel je na svojo pest "reševati" depresijo in republiko.

"Father" Coughlin je med vsemi socialnimi mazači, kar jih je kriza v zadnjih petih letih vrgla na ameriško površje — Kingfish Long, dohtar Townsend in cela vrsta drugih — najbolj kričav. Stara prislovica, da prazen sod najbolj doni, se bo potrdila tudi pri njem.

Coughlin zadnje čase silovito agitira za denarno reformo na bimetalični bazi in podržavljenje bančnega sistema, pri tem se pa zaveda, da denarni sistem ni nobena separatna institucija, temveč je organsko sestavni del kapitalističnega reda. Reševanje samega denarnega vprašanja brez istočasnega reševanja vsega gospodarskega sistema do *fundamenta* je mazaško flikanje, ki nič ne pomeni.

S svojo hrupno propagando, ki se v glavnem opira na versko čuvstvovanje množice in spretno izrablja religiozne emocije, si je Coughlin sicer pridobil široko pristaštvo med preprosto maso, obenem je pa trčil z nasprotnimi mazači, s katerimi se križa njegova bojna linija. Coughlin je že spoznal, da ekonomski interesi stoje nad verskimi razlikami, ko je trčil s prominentnimi ameriškimi katoliki (bankirji, škofi in kardinalom), *združenimi s* protestanti in židi na nasprotni liniji!

To pa še ni vse. Zadnji teden se je oglasil tudi znani general Johnson, bivši "bas" NRA, in prebral "fathru" Coughlinu ostre levite, rekoč, da je poleg Kingfisha iz Louisiane največji demagog Amerike. Zabrusil mu je, da bi bilo pošteno, če bi Coughlin prej slekel rimski talar predno se je zapodil v politično lužo. Kar se tiče ekonomskega mazaštva, je Coughlin lahko vrnil Johnsonu z obrestmi vred, ker Johnson ni nič bolji.

Tako mazači "rešujejo" krizo in Ameriko: z namazanim jezikom, povodnjo besed, krilatimi frazami in vročo sapo. Čim dalj se vleče "reševanje" tem več je treskanja in pof-pofanja, toliko manj pa dežja. Suša je strašna — suša na golem, jalovem polju vseh ekonomskih in socialnih mazačev Amerike.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Lundeenov predlog socialnega zavarovanja

Chicago. — Delavski odsek nižje zbornice kongresa je po daljšem zaslišanju zadnji petek odobril Lundeenov predlog brezposelnostnega in socialnega zavarovanja. Na kongresu za brezposelnostno zavarovanje, ki se je vršil v Washingtonu v začetku januarja, je kongresnik Lundeen rekel, da je ta predlog last delavstva in da je odvisno največ od splošnega odziva ljudstva kaj se bo zgodilo s predlogom. Na tisoče pisem, resolucij, telegramov in delegacij je prišlo v Washington v zadnjih par mesecih v interesu tega predloga. To je bil brez dvoma glavni vzrok, da je osnutek prišel do mesta, kjer je zdaj.

Kongresnik Lundeen se je izrazil ravno v istem duhu pred enim tednom, ko je bila pri njem detutacija konference brezposelnih v Washingtonu za organiziranje skupne splošne organizacije. On je poudarjal, da je neobhodno potrebno, da volilci apelirajo na svoje zastopnike v kongresu za sprejetje tega predloga.

To je edini predlog te vrste, ki predvideva brezposelnostno podporo za vse brezposelne delavce za ves čas brezposelnosti in v zadostni meri. Kakor osnutek zdaj določa, ima biti podpora enaka redni plači.

Prosveta je v uradni številki z dne 27. februarja priporočala društvom in članom, naj pošiljajo pisma in resolucije zastopnikom v Washingtonu. To se mora nadaljevati. Glavno je, da se pošiljejo zastopniku dotičnega okraja, od kjer je poslana ter da urgirajo, da kongresnik glasuje za uzakonjenje tega predloga.

Brez dvoma še marsikdo misli, da so take resolucije vržene v koš, ampak precej zanesljive informacije govore, da temu ni tako. Resolucije so zložene v dva oddelka, namreč "za in proti". Nadalje so resolucije klasificirane po skupinah, to je od organizacij in od posameznikov. Vse to znači, čeprav funkcionarji v Washingtonu ne store istega kot volilci doma hočejo, si vseeno prizadevajo vedeti, kaj je volja ljudstva.

In končno še to: Čeprav bi ta predlog ne bil sprejet, bo močan pritisk za sprejetje imel svoj vpliv v tem, da katerikoli predlog bo končno sprejet, bo boljši radi teh zahtev. Skoraj gotovo je, da nekakšen načrt brezposelnostnega zavarovanja bo sprejet, radi tega je v resnici zelo važno, da se čim večje število organizacij in posameznikov izrazi za Lundeenov načrt. Člani in društva SNPJ bi morala v tem oziru biti na prvem mestu. Na delo torej in vsakdo naj piše svojemu kongresniku!

Simon Trojar (1).

Poročilo s kongresa brezposelnih v Washingtonu, D. C.

Cleveland. — V časopisju je bilo malo poročanega, da se sklicuje kongres vseh neodvisnih organizacij brezposelnih. Namen sklicateljev je bil, da se združi te organizacije v eno enoto in formira narodno organizacijo. Kongres se je vršil 2., 3. in 4. marca v Washingtonu, D. C. Delegacija na tem zborovanju je reprezentirala okrog pol milijona že organiziranega članstva. Pol milijona že organiziranega članstva na ustanovni konvenciji je nekaj izrednega, posebno še za delavsko organizacijo.

V začetku zborovanja je med delegati vladala nekaka nezaupljivost. Pozneje se je pa megla nezaupljivosti razpršila, ko je delegacija videla, da so vsi prišli na kongres z iskrenim namenom: združiti svoje razkropljene moči v eno enoto ter to organizacijo ojačati z močno bojno silo, katera bo v boju zmagovalka napram razburkanim kapitalističnim valovom. Kongres, kakor tudi vsi odbori, so se lotili dela z vso energijo. Odbori so delali pozno v jutro: študirali in pisali so resolucije, pripravljali program za novo organizacijo, skrbno sestavljali načelno izjavo itd. Pri sprejemanju načelne izjave, programa in resolucij se je vršila iskrena in živahna diskuzija; nihče se ni mogel pritoževati, da ni imel prilike povedati svojega mnenja.

Na tridnevnem kongresu so nastopili razni govorniki, med njimi Norman Thomas, James Myers, Matthew E. Dunn in drugi. Norman Thomas je podal sliko mizerije in fašističnega teroriziranja farmarskih delavcev na jugu, ki se hočejo organizirati v svojo unijo, da si potom nje izboljšajo svoj mizerni položaj; dalje o diskriminaciji napram brezposelnim po različnih mestih in državah. Opozoril je konvencijo, da se wallstreetski burbonci pripravljajo, da se uzakoni predlog, da se brezposelnim odvzame volilna pravica. "Vaš kongres to dokazuje, da se zavedate, kaj preti delavstvu. Z močno bojevito organizacijo boste zmožni odbiti nakane kapitalističnih burboncev. Vaše delo ni boj za same reforme, pač pa odprava tega sistema potom delavske politične akcije," je dejal Thomas.

James Myers, predsednik unije cerkvenih organizacij, katera je priključena k Ameriški del. federaciji, je dejal, da so se tudi duhovniki začeli organizirati in s kritičnim očesom gledati na ta sistem izkoriščanja. Ta sistem je popolnoma v nesoglasju, kar je Kristus učil, in kateri duhovnik zagovarja ta sistem, ni Kristusov namestnik, pač pa slepo orodje wallstreetarjev, katere bi Kristus z bičem razgnal, kot jih je nekoč iz templa, je dejal Myers. Obljubil je vso kooperacijo s strani njegove unije v korist delavstva. Priporočal je, naj delamo na tem, da se čim prej ta sistem privatnega lastništva in izkoriščanja odpravi in nadomesti z javnim lastništvom v korist ljudskega blagostanja. Podal je tudi nekaj statistike, katera je zelo važna za tiste, ki pravijo, da kapitalisti ne delajo profitov v tej depresiji. Plače delavstva so bile v decembru 1934 60 procentov manjše kot so bile v istem mesecu leta 1926. Profiti kapitala so se zvišali v decembru 1934 na 150 procentov. To pomeni, da so bili dohodki onih, ki živijo od dividend in obresti, za petdeset odstotkov večji kot v letu 1926, akoravno so dohodki celokupnega naroda od tedaj nazadovali za 40 odstotkov. Bogatini postajajo bogatejši, reveži revnejši. Torej nekaj je le narobe v "deželi danski."

Matthew E. Dunn, kongresnik iz Pennsylvanije, je razjasnil delegaciji, na kakšnem stališču stoji administracija, senat in kongres, koliko moremo od njih pričakovati, da bodo napravili v korist delavskega razreda. Povedal nam je, če bi bili mi delavci močno organizirani, potem bi še lahko pričakovali, da se bi kaj napravilo v korist nas, tako je pa malo upanja. Mogoče se bo vrglo kakšne drobtine, kar bo zelo malo pomagalo. Nekaj kongresnikov je, ki bi radi, da bi se kaj več napravilo za pozabljenega človeka, ali oni so v ogromni manjšini. Končno je pa dejal: "Vi delavci bi se morali že nekaj naučiti iz prošlosti. Imeli ste republikanske administracije in imeli ste demokratske (on sam je neodvisen demokrat). Ali je še katera napravila kaj prida v korist delavskega ljudstva? Ne! In tudi ne bo, ker obe so oprode velikih bankirjev in industrijalcev. Delati v korist bankirjev in industrijalcev je eno. Delati v korist delavskega ljudstva je pa drugo. Obema služiti je nemogoče. Vas delavcev je 95 odstotkov. Vi imate ogromno moč pri volitvah. Zakaj se ne organizirate v svojo stranko in pošljete svoje ljudi v Washington in v državne postavodaje, ki bodo delali za vas kot ti delajo za vaše izkoriščevalce. Organizirajte se močno in uspeh bo vaš."

Zraven organizacijskega dela je konvencija izvolila odbore, ki so šli v Belo hišo konferirati s predsednikom in pred senatorje in kongresnike, kakor tudi pred delavski odbor kongresa za Lundeenov predlog brezposelnostnega in socialnega zavarovanja. Ker so pa v pondeljek zjutraj časopisi prinesli novico, da se bo v Ohiu odtrgala podpora brezposelnim, je šla ohijska delegacija na zvezni relifni urad, kjer je protestirala in zahtevala na mestu znižanja 50 procentov povišanja. Obljubilo se je, da znižanja ne bo, o povišanju se pa ni moglo dobiti nobenega zagotovila.

V Beli hiši, kjer je zastopal predsednika njegov tajnik, se je odločno protestiralo proti Rooseveltovemu programu, da bi se brezposelnim pri javnih delih plačevalo samo 50 dolarjev na mesec. Zahteva se $1 na uro in 30 ur na teden, in kjer je unijska plača več, pa po unijski lestvici. Povedalo se nam je, da je 50 dolarjev boljše kot nič. Naš odbor je odgovoril, da je tudi 40, 30, 20 in 10 dolarjev boljše kot nič. Ampak vprašanje je, če je to ameriški življenski standard, s katerim se administracija tako rada ponaša pred zunanjim svetom. Vprašalo se je: Ali misli administracija, da bo družinski oče lahko preživel družino, plačal najemnino, kupoval obleko in druge potrebščine, ki so nujno potrebne, s 50 dolarji na mesec? Drugega odgovora ni bilo kot ta, da je 50 dolarjev boljše kot nič. Isto je bil odgovor, ko se je protestiralo proti administracijskemu načrtu za brezposelnostno zavarovanje. Odbor je povedal, da je administracija taka, kot če bi zdravnik rekel bolniku, ki je na smrt bolan: "Sedaj ti ne morem nič pomagati, ko boš ozdrabil in spet zbolel, pridi nazaj, pa ti bom pomagal". Administracijski načrt govori, da šele čez par let stopi v veljavo in to samo za tiste, ki bodo v sklad plačevali, dvanajst milijonov, ki so danes brezposelni in ne bodo toliko srečni, da bi dobili delo v teh par letih, ne bo upravičenih do brezposelnostnega zavarovanja po administracijskem načrtu.

Na kratko: pred administracijo, s senatom in kongresom, kakor tudi pred relifno administracijo se je nam indirektno povedalo, da nismo še dovolj močno organizirani, da bi jih mogli prisiliti, da bi kaj boljšega napravili v korist nas. Mi smo jim povedali, da se skoro zagotovo v poletju vrnemo in takrat nas bo nad stotisoč prikorakalo pred zvezni kapitol.

In res, ko je delegacija poročala, kaj je opravila pred administracijo, senatom in kongresom, je z navdušenjem bil sprejet predlog, da se v poletju aranžira pohod brezposelnih v Washington. Čas in aranžma se pa prepusti eksekutivnemu odboru.

Konvencijo je pozdravilo več delavskih organizacij s telegrami. Najbolj se je pa konvencija začudila, ko je prispel pozdravni telegram od Williama Greena, predsednika Ameriške del. federacije, ki je čestital konvenciji in obljubil tej naši novi organizaciji vso podporo organiziranega delavstva in želi, da bi tudi brezposelni kooperirali z organiziranim delavstvom. Zbornica je že prej sprejela resolucijo v tem oziru, namreč da se bodo brezposelni delavci rama ob rami borili z organiziranim delavstvom za izboljšanje svojega položaja. Pod nobenim pogojem ne bodo stavkolomci, pač pa militantje za svoje in organiziranega delavstva pravice.

V pondeljek zvečer 4. marca se je razvila zelo živahna diskuzija, kakšno ime naj nosi ta nova organizacija, končno je bilo z ogromno večino sprejeto, da se organizacija imenuje Workers Alliance of America (Ameriška delavska zveza).

Ohijska delegacija je imela več svojih zborovanj, izvolila si je državno eksekutivo, predsednika in tajnika. Sestavili in odposlali smo resolucijo v Columbus v zvezi z Duffyjevim načrtom za brezposelnostno zavarovanje.

Bolj v detajlih bom poročal na seji kluba brezposelnih. Važno za enkrat je to: da se vsi brezposelni, kakor tisti, ki ste začasno zaposleni, pridružite organizaciji in postanete militantni bojevniki za svoje pravice. Iz poročila je razvidno, da močno organizirani bomo upoštevani, neorganizirani bomo pa jamrali pa nič dosegli.

Louis Zorko, delegat.

—Federated Pictures.

Postaja podzemske železnice v Moskvi.

O nedeljski 30-letnici Proletarca

Chicago.—Zadnjo nedeljo popoldne je bila napolnjena dvorana SNPJ priča enega najlepših programov, kar smo jih še videli zadnja leta v Chicagu. To je bilo na 30-letnici Proletarca, katero je aranžiral klub št. 1 JSZ. Izmed zunanjih naselbin je bila posebno dobro zastopana naselbina Waukegan, videli pa smo zavedne delavce tudi iz La Salla in iz nekaj drugih krajev. Tudi več naših pionirjev, ki so se umaknili v pokoj že pred več leti, je prišlo na to proslavo—na proslavo lastnega pioniraskega dela.

Program je takoj od začetka dobil vigorozen zamah in šel v tem tempu vseskozi — s presledkom med prvim in drugim delom skoraj tri ure. Prva točka je bila živa slika "Pred 30 leti", ki je bila zelo efektivna — pisec si je želel, da bi bil snet posebno prvi del slike, ki je bil izredno izrazit in impozanten. V solospevih in duetih so nastopili Dorothy in Anton Kvederas ter tenorist Simon Babin. Njih petje je avdienco močno očaralo in navdušilo ter so bili vsi ponovno klicani nazaj. Zapeli so devet pesmi, med drugimi "Gor čez jezero", "Rasti ruža", "Dje stanak moj" (Babnik), "Dalmatinski šajkaš" (A. Kvederas in Babnik) "Romanza" (A. Kvederas) "Ai nostri monti" iz opere "Il Trovatore" (Babnik in Dorothy Kvederas).

"When We Grow Up" je bila skica, v kateri so nastopili člani mladinskega odseka — Ernest Dreshar, Boyan Alesh, Anton Novak, Tony Podbelšek, Henry Krebel, Stanley Kobilka in Tony Erjavec. Je to deška skica — igranje z "aeroplani" in pogovarjanje, kaj bi bil vsakdo izmed njih rad, ko doraste. V skici so prednešene želje povprečnega dečka in pa — vojna. Komaj so si povedali, kaj bodo, ko dorastejo, že je prihrumel nad mesto sovražni aeroplan in jih pokončal s smrtonosnim plinom. Skica je bila nadvse efektivna in realistična. Priznanje ne gre le vsem malim igralcem, marveč tudi Mary Juggovi, ki ima v oskrbi mladinski odsek in vzgaja delavsko mladino v delavskem duhu — želeti je, da bi več naših staršev pošiljalo otroke ob sobotah v mladinski tečaj.

Joško Oven je imel otvoritveni govor in je vodil program. V tem poslu, v govorništvu, je Joško vedno živ in zanimiv kot malo govornikov. Krajše govore sta imela tudi Donald J. Lotrich (v angleščini) in Frank Zaitz, urednik Proletarca. Oba živa. Johnny Rak je deklamiral "The Radical", Angela Zaitz pa "Naš časopis".

Drugi del je otvorila "Sava" z "Marseljezo" in "Prebujenjem duhov" ter dodala še rusko delavsko himno. Zaključna točka je pa bila Molekova enodejanka 'Biserno slavje'. Pod režijo Louisa Benigerja so nastopili Minka Alesh, Joško Oven, Ernestine Jugg in Frank Sodnik. Pisec teh vrstic ne more dati nobene "kritike", ker je bil slučajno odsoten iz dvorane večji del igre. Videl je le konec in ta se mu je zelo dopadel kakor tudi avdienci. Slišal je pa, da je bilo "lepo", "dobro" in podobno.

Na splošno je bil program velik moralen uspeh in upati je, da priredba kot taka tudi finančno. Prihodnja priredba klubovega pevskega odseka "Save" bo spomladanski koncert v nedeljo 14. aprila v dvorani SNPJ. Na tem koncertu bo tudi spevoigra ali opereta "Kmeta ali gospoda?"

Poročevalec.

Ali ste naročeni na dnevnik 'Prosveto'? Podpirajte svoj list!

Ob petletnici zvočnega filma

Ko sedimo v zvočnem kinu, se skoro spomnimo, da je prešlo komaj pet let od časa, ko smo skeptično zmajali z glavo ob misli, da bi bilo mogoče slišati govor v nastopajočih oseb. Kajti sedanji čas nemega filma skoro ne pozna več — in kjer ga še čujemo, učinkuje naravnost smešno. Ko pa mika oseba usta na platnu in ne slišimo zvoka, se nam zdi to dejstvo skrajno nazadnjaško. Toda motili bi se, če bi smatrali danes zvočni film, ki pomeni nedvomno veliko tehniško kulturno pridobitev, za slučajnostno iznajdbo, ker se dejstvo, da je v njem zakopano ogromno dela, vnanje, raz lepega sedeža v parketu ne da razbrati.

Toda tudi delo tiho snujočega tehnika zaži tu pa tam priznanje. Tega mu moremo dati le tedaj, če smo prej spoznali in razumeli njegovo delo in rezultat truda.

V prvih letih zvočnega filma so morali staviti za zvočno gledališče z borimi 500 sedeži ogromno, nad 2 metra visoko ojačevalno napravo, ki je porabila tolikšno množino električnega toka, da bi z njim lahko razsvetlili večjo vas. Teža takratne zvočne aparature bila 600 do 700 kg. Danes tehta aparatura prav takšnega zvočnega kinematografa le 50 kg, ojačevalec pa zavzema kvečjemu površino 10 kvadratnih decimetrov.

Najopaznejša je za poslušalca zboljšava zvočne aparature. V začetku je bilo težko seči z njo zadostni obseg topov ter dobiti polnozvočje in naravno barvitost zvoka. Medtem ko so aparature tedaj prenašale le 150 do 6000 hertzov (nihajev v sekundi) — obsegali so, prej le štiri in pol oktave klavirja — prenašajo sodobne zvočne priprave vsa valovno območje, ki ga more s pridom sprejeti naše uho: 50 do 8000 hertzov. Torej niso z njo reproducirani le vsi močni in polnozvočni nizki toni, ki so jaki in sočni glasbi nujno potrebni, ampak z njo daleč preko območja klavirja doseženi visoki toni, kateri so bistveno važni pri naravnem govoru in šepetu (barva zvoka).

Vzporedno z zboljšavo reprodukciji namenjenih priprav, so zboljšali tehniki tudi priprave, ki so namenjene snemanju zvočnega filma. Priprave, ki so bile v početku izdelane z materialom, ki nikakor ni bil dorasel danemu, ter so bile zato okorne in okvaram podvržene, so nadomestili sedaj z odpornimi mnogo bolj zmogljivimi in tudi estetsko oporečnimi.

Porodi v Italiji padajo

Znano je, kako se Mussolini trudi, da dvignil število prebivalstva v Italiji in kako si je v ta namen izmislil "bitko" svoje vrste, kateri hoče z nagradami rodovitnim materam z davki na samce in podobnimi, dovolj znanimi ukrepi ostati zmagovalec. Bitka se vrši z vnetostjo, fašistične instance sodelujejo na vse pretege, toda kakor pri vseh dosedanjih Mussolinijevih "bitkah", morajo tudi tukaj priznati porazen neuspeh.

L. 1922., ko je fašizem prišel na krmilo, znašalo stanje porodov na tisoč prebivalcev v Italiji 12.2., Italija je bila med prvimi deželami, kar se tiče letnega porasta prebivalstva. Od tedaj je šlo polagoma, toda nevzdržno navzdol. Danes znaša število porodov na tisoč prebivalcev že 9.8, v 12 letih je Italija na ta način izgubila 2.4 milijona novih zemljanov. Na čelu 22 velemest, ki izkazujejo vsa prevelik smrtnih primerov, so Genova, Turin, Ferrara in Bologna, tudi Trst je tu med prvimi mesti. Povsod število porodov nazaduje, bolje so sliko kažejo samo južne pokrajine, edina nova Littoriji pa je takšna, kakor si jo želijo fašistični mogotci. Pri tem pa je treba poudariti, da je Littoria torišče, ki si ga je fašistični režim izbral za specialne eksperimente, ki druge italijanske predele nimajo nobenega pomena. Nekakšno "vzorno posestvo" med vsemi ostalimi nevzornimi.

Vsekako mora režim priznati, da je Mussolinijeva demografska politika doživela polom, statistika govori dovolj jasno. Da dela to vladi velike skrbi, je umevno samo po sebi.

Kakšno starost dosežejo živali?

Angleža Chalmers Michelle in Stanley Flowers sta dolgo let proučevala dolgost živalskega življenja. Po njunih podatkih dosežejo najvišjo starost mrzlokrvne živali.

Želve učakajo do 200 let. V neki družini imajo že 96 let staro želvo. Ribe žive 40 do 50 let, sloni 50, nosorogi 45, povodni konji in kiti 40, medvedi in opice 35, žirafe in ptiče 30 let. V ujetništvu dosežejo divje živali višjo starost nego v prosti naravi. Pitoni dosežejo razmeroma dolgo, papige do 105 let. Slavčki in karčuk pa dočakata do 25 let.

Vata v ušesih

Ali je priporočljivo, da si v hladni letni dobi zamašimo ušesa z vato?

Odgovor na to vprašanje je v splošnem nikalen. Zamaški v ušesih ovirajo sluh, mehkužijo slušni organ, često ga pa tudi okužijo. Vse to pa velja le za zdrava ušesa. Kadar je priporočljiva v njih med kakšno uši leznijo in pri luknjah v ušesni mreni, da ne pride razna vnetja in druge bolezni povzročujoča nesnaga v uho. Takšne osebe morajo paziti, da pri umivanju in kopanju paziti, da jim ne pride voda v notranje uho.

Vesti iz Jugoslavije

CERKVEN KONFLIKT POD KRIMOM

Spor med župnikom in župljani na Golem

Vsem Ljubljančanom, ki ob nedeljnih nedeljah radi pohite po malo telesne in duševne osvežitve v okolico, zlasti pa smučarje, ki imajo po bregovih okrog Kurešča sijajne terene, je dobro znana prijazna vasica z odlaščem vidno župno cerkvijo, Golo pod Krimom. Tu se je v zadnjih bednih stari konflikt med župnikom in farani razvil do take ostrine, da so župljani zagrozili z izstopom iz rimsko-katoliške cerkve in so naredili že tudi prve korake za izvršitev svoje grožnje.

Že eno celo generacijo pase ovčice na Golem stari župnik g. Kunaver. Kakor se to godi po nekaterih farah pri nas, se tudi golanski fari ne da reči, da bi bili župnik in njegovi verniki javno najboljši sosedje. Golani očitajo svojemu dušnemu pastirju, da je malo preveč "gospodarski". V okroglih štirih desetletjih župnikovanja je imel župnik celo kopo tožb s svojimi župljani in nekatere izmed pravd so se vlekle leta in leta. Posledica je bila, da mnogi Golani že več let niso hodili k cerkvenim opravilom domačega župnika, marveč so raje hodili v sosednje fare.

V zadnjem času je golanski župnik spet s pravdo uveljavil neke svoje pravice nasproti svojim faranom. Od dveh gospodarjev je iztožil bero za več let nazaj, kar znese že majhno premoženje. Poleg tega je hotel, sklicujoč se na pravice iz starih časov, s pomočjo sodnije prisiliti Golane, da mu z ročnim delom in vprežno živino tudi v današnjem času obdelujejo polja. Ta zahteva pa je tako razburila faro, da je že nekaj nedelj sem cerkev g. Kunaverja ostala skoro prazna. Farani so poslali na škofijski ordinarijat v Ljubljani posebno deputacijo, ki je izrazila zahtevo, da župnik brez odlašanja zapusti župnijo, sicer bo golo z vsemi vasmi izstopilo iz rimsko-katoliške cerkve.

Kakor je videti, škofijski ordinarijat tej zahtevi ni povsem zadovoljno ustregel. Med kmeti razburjene fare se je nato pojavila obsežna propaganda za prestop iz rimskokatoliške v starokatoliško cerkev. Za preteklo nedeljo so Golani povabili starokatoliškega župnika g. Lavrinca iz Ljubljane, da jim je prišel pridigat in maševat. V dvorani Gašlskega doma v Škrljah se je vršilo prvo cerkveno opravilo po starokatoliškem obredu pod Krimom. Dvorana je bila skoraj premajhna za toliko ljudi; koliko se jih je zbralo iz protesta in koliko le iz radovednosti, je seveda težko ugotoviti.

Ljubljana in vsa okolica z napeto pozornostjo opazujeta, kako se bo končala nenavadna borba.

Tri domačije v plamenih

Škocijan, 19. februarja. V škocjanski okolici je v nedeljo spet divjal strašen požar. Uničil je domačije trem gospodarjem v vasi Kronovem. Vas leži pod cesto, ki pelje iz Škocijana v Novo mesto (oddaljena je od Škocijana 8 km). Bližina Krke je pripomogla, da se ogenj ni razširil na vso vas, posebno še na domačije petih gospodarjev, ki so v neposredni bližini pogorelih gradb.

Požar je nastal v listnici posestnika Franca Hrastarja in se verjetno hitro razmahnil na druga gospodarska poslopja. Iskre so preskočile na listnico posestnika Antona Gregorčiča. In kmalu nato je bil v kratkih trenutkih že v ognju senik in po njej vsa druga gospodarska poslopja; to se je zgodilo tako hitro, da o kaki omejitvi požara sploh ni moglo biti govora. Že tudi zagorel senik posestnika Franca Frkola, od senika se je ogenj širil na živinske in konjske hleve in nato na velik kozolec dvojnik. Ker leži vas bolj v samoti, požar ni bil tako viden in zato tudi gasilcev ni bilo kmalu. Vaščani so pomagali zdaj tem, zdaj onemu nesrečnemu posestniku. Drugi so se pa trudili v svojih domačijah. Po vseh strehah so bile pogrnjene rjuhe, katere so polivali z vodo. Slednjič so prihiteli gasilci iz Bele cerkve, nato iz Šmarjete in iz Št. Petra, ki so z združenimi močmi rešili vso vas. Ogenj je uničeval pičlo uro in od domačij treh gospodarjev so ostali le zidovi. Ko so mislili, da je že vse končano, je začela pretiti nova nevarnost. Nenadno je začel pihati močan veter proti vzhodu v smeri, kjer stoje po vrsti domačije petih gospodarjev, po večini krite s slamo. Gasilci so se do jutra trudili in vztrajali na svojih mestih, da so oteli domove.

Celotna škoda znaša nad 200,000 Din, skupno zavarovanje pa znaša le nekaj nad 50,000 Din. Tako trpi posestnik Anton Gregorčič nad 40,000 Din škode, dobil bo pa okrog 7000 Din zavarovalnine. Posestnik France Hrastar je prizadet za okrog 60,000 Din, zavarovan pa je za 3000 Din. Posestniku Alojzu Frkolu je največ pogorelo; zavarovalnine bo dobil okrog 30,000 Din, dočim škoda presega vsoto 120,000 Din. Pogorelci so popolnoma brez vsega, brez hrane i za sebe i za živino. Ogenj je bil brez dvoma podtaknjen. Kdo je skrivnostni požigalec, o tem vsi ugibljejo. Ponoči pred postankom požara je tekel mimo hiš posestnikov Zajca in Vidoviča neznanec, parkrat zavriskal in zavpil "Gori!" in je že zdivjal dalje v noč. Nobeden ga ni spoznal. Obširna preiskava, ki jo vodijo kronovški orožniki, bo morda iztaknila brezvestnega zločinca.

Glas iz Bele Krajine

"Ljudska Pravica" v Lendavi je objavila sledeči dopis:

Črnomelj.—Naša Bela Krajina je obsežen del zemlje. Razprostira se od Gorjancev do Poljancev, meji na Kolpo pri Vinici in od tam gre meja zopet nazaj na Gorjance. Večinoma imamo hribe in le okoli Črnomelja in Metlike je ravnina. Zgodovina piše, da so Turki grozno pustošili Belo Krajino. Kmetom so žgali domove, jih pobijali in njihovo premoženje oropali. Pusta in opustošena je bila Bela Krajina in kmetje, kar jih ni padlo, praznih rok. Pravijo, da se nam zdaj ni več bati hudobnega Turka, kajti tekom teh stoletij smo postali kulturni narod in o Turkih tudi že pravijo, da nas bodo, če nas že niso, v kulturi prekosili. Namreč tisti v pravi Turčiji. Pa kljub temu je dandanes v naši Beli Krajini marsikaj, kar nas kmete spominja na tiste davne turške čase. — Davčni vijak je tudi pri nas dosegel skrajno mero, če je ni že prekoračil. V teh časih, ko kmetje nimamo iz česa iskati denarja, čutimo vsako četrtletje v svojem gospodarstvu pravo opustošenje in se niti človek ne oddahne, pa je že drugo četrtletje tu. Prepričanje in zahteva nas kmetov in obrtnikov je, da je že skrajni čas, da se temu pustošenju naših gospodarstev napravi konec. Seveda je zato potrebna naša skupna borba.

V Črnomlju imamo lesno industrijo: Jugoles in Zora. Plačujejo mizerno. Tudi livarna Belokrajina in rudnik nista nič boljša. Jugoles je meseca avgusta odpustil veliko delavcev, ker so zahtevali zaostanek od plač, ki jih že dolgo niso redno dobivali. "Zora" pa trguje samo za robo in tudi delavec dela za robo. Tako gredo dnevi in meseci. Delavci, kmetje in obrtniki se zavedajo, da bo nekoč prišel boljši čas tudi za nas, toda žal je še mnogo takih med nami, ki se ne zavedajo, da je to samo od njih odvisno in da se morajo sami zanj boriti.

Tudi veliko brezposelnih je med nami. Poleg teh imamo še nekaj bednih starcev, katerim je banska uprava nakazala nekaj sto dinarjev. Ta denar so naši občinski gospodje razdelili bednim in sicer na osebo: 5 kg bele moke, 5 kg koruzne, 1 in pol kg ječmenove kaše, 1 kg soli, pol kg masti. Kako dolgo lahko človek od tega živi, lahko vsak izračuna. Pa če bi vsaj dobili najpotrebnejši. Ako so gospodje na pravem mestu, naj dajo denar in tudi res bednim. Banska uprava je poslala denar in ne moko.

Pred nedavnim je kupil neki Gorjanec prašiče v našem srezu. Tehtalo se je na mestni tehtnici v Črnomlju. In kako? Naši kmetje pravijo, da sta se tehtničar in kupec dogovorila za čisto svoj način tehtanja. Ker pa je mlinar iz Dolenc pri Gradcu tehtal prašiča doma, je vedel, da prašič ne sme imeti na črnomeljski vagi kar 12 kg manj. Nastal je spor. Kmetje vlečejo prašiče iz avtomobila in zahtevajo, da se pošteno tehta. Tehtajo drugič in resnica: vsaki prašič je tehtal drugič po 10—12 kg več. Kako se tako postopanje imenuje, ve vsakdo! Zgodbo omenjam tudi zato, ker sem prepričan, da se tudi drugim slovenskim kmetom pri raznih tehtanjih tako godi. Kmetje, ne "tehtajte" samo prašiče, temveč tudi tiste, ki prašiče kupujejo!

Opičji obraz v zrcalu

V leningranjskem zoološkem vrtu so postavili pred kratkim v tisti del opičje kletke, ki leži na prostem, veliko zrcalo. Dve opici sta hoteli v zunanjo kletko, ko sta pa odkrili nenavadni predmet, sta pobegnili prestrašeno nazaj. Nekaj časa sta gledali neodločno iz svojega skrivališča, na zadnje sta zlezli previdno v zunanjo kletko, ne da bi gledali na zrcalo. Hipoma sta odkrili svoji zrcalni podobi in meneč, da je v kletki nov obisk, sta veselo zakričali in priklicali še ostale opice. Tako je bila kmalu vsa opičja družba zbrana pred zrcalom, opice so svojim podobam v njem nudile roke, govorile z njimi v svojem jeziku in jih vabile, naj pridejo v družbo. Ker se to ni zgodilo, so se začele kmalu jeziti in delati strašne obraze. Odsev obrazov jih je spravljal v še hujšo jezo.

Opoldne se niso niti od daleč zmislile, da so lačne. Šele ko so jim prinesli v kletko najljubšo jed, so se dale zvabiti od zrcala. A samo za trenutek. Ko so opazile, da nove tovarišice tudi odhajajo, so se takoj vrnile. Najbolj radovedne med njimi so začele zrcalo raziskovati in to tudi od zadaj, skušale so ga tudi odtrgati in do poznega večera jih ni bilo mogoče spraviti proč.

Naslednji dan so se zbrale že na vse zgodaj pred zrcalom in so skušale dognati njegovo skrivnost. Toda zaman. Med tem pa so pozabljale na jed in red. Naslednje dni isto tako, živali so očitno hujšale. Čez teden dni je bilo ravnateljstvo zoološkega vrta prisiljeno odstraniti zrcalo. Opice so bile razburjene še nekoliko dni. Polagoma pa so se pomirile in pozabile na zrcalo.

ZDRAVNIK OSLEPEL MED OPERACIJO

V neki bolnišnici v Milanu je te dni 62-letni kirurg Candiccio operiral mlado ženo na grlu. Med operacijo mu je postalo nenadoma slabo, tožil je, da ga v očeh hudo boli. Zgrudil se je nezavesten. Eden njegovih pomočnikov je hitro nadaljeval operacijo, starega zdravnika pa so spravili v posteljo. Ko se je osvestil, je bil slep.

Federated Pictures

Slika kaže tipično kolibo, v kateri prebiva družina najemninskega farmarja v Arkansasu.

Glasovi iz naselbin

Slovenskim volilcem v premislek

Gowanda, N. Y.—Dne 19. t. m. se bodo vršile volitve, kjer si bomo izvolili župana in dva mestna moža, katerim je termin potekel. Na republikanski listi sta dva stara mestna moža zopet nominirana — eden za župana— eden je pa novi kandidat namesto Walterja Leya, kateri se zaveda, da bi doživel sramoten poraz ter je radi tega opustil ponovno kandidaturo. Demokrate je pa novi "deal" zbudil in po mnogih letih so se postavili v političen boj proti prvim. Ker ni pisec teh vrstic privrženec enih niti drugih, radi tega ne priporoča ne teh ne teh, pušča pa rojakom, da sodijo po svoji najboljši zmožnosti, za koga glasujejo.

Dolgo časa sem že imel pogovore z raznimi ljudmi, kaj da je narobe z našim komisarjem za mestno vodo, da ne da vedeti davkoplačevalcem, kako se izplačuje dolg, katerega imamo na vodovodu, in če se sploh kaj plačuje. Zadnje čase so se pa politiki vrezali med seboj in glej ga spaka, sedaj smo pa na jasnem! Ne samo površno stanje blagajne, ampak vse so priobčili v lokalnem listu, do plesnivega ficka. Za vodo so prejeli v enem letu $22,111.49. Skupnih davkov $28,057.53. Od vlade so pa prejeli čez dvajset tisočakov in vse zapravili razen $9,308.45, kar imajo v blagajni. Tako si sedaj očitajo med seboj demokratje republikancem, kateri so sedaj v sedlu, da mislijo spraviti mesto na boben, zadnji pa prvim, da bodo oni s svojim predsednikom spravili vse skupaj na boben.

Tukajšnji prostovoljni gasilci s sedanjim mestnim odborom pridejo pred volilce z načrtom, da se zgradi mestno poslopje, katero bi odgovarjalo za mašinerijo gasilcev in razne mestne ofice, z mestno hišo skupaj. Poslopje bi stalo okrog petintrideset tisoč dolarjev; nekaj bi se dobilo od vlade, drugo pa potom zvišanja davkov od dveh do $2.25 na leto. Volilcem se ta načrt priporoča v odobritev, ker nekaj se mora narediti, če se že denar zapravlja. In to po nepotrebnem.

Drugi načrt se glasi, da bi mestece prispevalo šest sto dolarjev na leto mesto štirih sto za mestno knjižnico. Tudi to je potrebno, posebno pa dobre knjige, take knjige, katere bi odpirale oči čitateljem o ekonomskih razmerah in vsesplošni politični korupciji. Čudno se mi pa vidi, da niso imeli v načrtu tudi javne knjižnice, ko so delali istega za mestno hišo ter jo postavili v isto poslopje, da bi potem bil mir za enkrat o stvari. Izobrazba nam je potrebna, in to dobimo le v dobrih knjigah, radi tega priporočam tudi ta načrt v sprejetje, dasi bi bil lahko boljši.

Je pač bolj umestno, če glasujemo v korist skupnih davkoplačevalcev ter s tem damo lepše lice mestecu, kakor da bi plačevali za polaganje odvajalnih cevi vsake dve leti na en in isti prostor—radi zanemarjanja mestnih mož, kateri bi morali skrbeti, da se kaj takega ne dogaja, ampak izvršiti delo ob pričetku kot bi moralo biti izvršeno. Menda se pa dobi kaj komišna od družbe, katera izdeluje ter potem prodaja cevi mestu.

Na volilce apeliram, da gremo vsi do enega na volišče ter z možmi, kateri niso zmožni voditi davkoplačevalce po pravi poti, pometemo in s tem pokažemo novoizvoljenim, da se v drugič z njimi lahko stori isto, če ne bodo zastopali interesov davkoplačevalcev, ampak gledali za nekaj, kar je v našo skupno škodo. Priporočljivo je tudi, da starši urgirate svoje polnoletne otroke, naj se udeleže glasovanja ter jih pripravite za volilno bitko v letu 1936.—**John Matekovich.**

Poročilo in zahvala

Cleveland, O. — Dne 2. marca se je v Newburghu vršila maškeradna veselica pevskega zbora "Delavec", ki je dobro uspela. Vsem, ki so se udeležili in pripomogli k uspehu, se najiskreneje zahvaljujemo, tako tudi našim delavcem. V imenu zbora vsem skupaj iskrena zahvala.

Veselica SDD v Newburghu v nedeljo 3 marca pa se ni tako dobro obnesla. Sprva nisem vedel, če je to kartna partija ali kaj. Potem sem izvedel, da je bila to direktorska veselica. Ostal sem, četudi nisem direktor. Pa je prišel k meni rojak, ki mi je rekel, da se ne strinjam z njim in tudi ne s Hribarjem, ker se nikdar ne vidimo pri cerkvenih vratih. Mislim, da taki pogovori ne spadajo na prireditve. Rekel je, da me pozna že 24 let in da sem največji socialist. Seveda, sem odvrnil. Povedal sem mu, da njega poznam že 27 let. Francelj ni delničar dvorane.

Človek se mora dostojno obnašati posebno v javnih prostorih in ne sme nadlegovati mirnih ljudi, ki pridejo na veselice, da se zabavajo na pošten način. To naj si zapomnijo oni, ki se jih tiče.

Anton Zeleznik, 139.

Federated Pictures.

Ernest I. Cornbrook, podpredsednik New York Shipbuilding Corp.

Zadružništvo največ cvete v Angliji

Angleško delavstvo se je že v veliki meri emancipiralo

London. — (FP) — Anglija je dežela, kjer je tekla zibel kapitalizmu, buržvazni demokraciji in prav tako modernemu delavskemu gibanju. Najstarejši del tega gibanja je strokovno, ki se je pojavilo ob pričetku zadnjega stoletja, potem je zadružno, kateremu je stekla zibelka v Rochdalu 1844, proti koncu zadnjega stoletja pa vidimo organiziranje delavske stranke, ki ima dobre izglede za veliko zmago pri prihodnjih parlamentarnih volitvah.

Ta spis se bo nanašal le na zadružno gibanje, v glavnem na gigantsko Velenakupno zadrugo, ki se je razvila v največje industrijsko podjetje v Angliji. Je obenem tudi srce angleškega zadružnega gibanja, ki ima približno eno tretjino trgovine pod svojo kontrolo.

Geslo: "Poleg matere zemlje naj bo Velenakupna zadruga edini vir za dobavljanje naših potreb," katerega je leta 1872 formuliral neki owenitski socialist, je že v veliki meri postalo realnost, ker je zadružno gibanje, kakor prej omenjeno, največji biznis v Angliji.

Angleška Velenakupna zadruga je v resnici cel industrijski imperij. Njen letni promet znaša preko $411,000,000, namreč prodaja blaga, s katerim zalaga zadruge. Leta 1933 je prodala samo živeža za 320,000,000; izdeluje pa tudi manufakturno blago — 53 vrst — v svojih 139 tovarnah. Ima svojo banko z letnim prometom nad tri milijarde dolarjev, potem trgovsko mornarico za prevažanje svojega blaga, velike čajne plantaže v Indiji, kjer pridela 116 milijonov funtov čaja (1933).

Ima tudi velike farme, ki obsegajo 25,900 akrov sveta; samo sadja pridela na svojih vrtovih v vrednosti sedmih milijonov; mleka 35 milijonov galonov na leto. Na obronku enega svojih vrtov ima tudi sanatorij za zadrugarje. V svojih sedmih mlinih napravi moke v vrednosti $35,000,000 na leto; njenih deset čevljarskih tovarn je lansko leto produciralo 3,793,612 parov čevljev.

V vseh svojih 139 tovarnah producira letno za nad 150 milijonov vrednosti blaga. Potrebščine, katere ne producira sama, kupuje na debelo direktno od tovarnarjev. Trgovske stike ima z zadrugami v 28 državah.

Včlanjene zadruge, katere jo lastujejo, zalaga z vsemi potrebščinami od A do Z. Teh zadrug je v Angliji in Walesu približno en tisoč, ki imajo svoje trgovine po vseh večjih in manjših mestih. (Škotske zadruge so organizirane v Scottish Cooperative Wholesale Society, ki pomeni za Škotijo isto kakor angleška Velenakupna zadruga za Anglijo in Wales.) In najbolj impozantne trgovine v Angliji so zadružne.

Delavcev uposluje Velenakupna zadruga 45,000, ki so vsi organizirani v unijah. Plače jim tekom krize niso bile zvišane in ne znižane; povprečno so enake kakor so bile pred osmimi leti — v privatnih industrijah in trgovinah so bile znižane. Leta 1933 je zadruga izplačala v mezdah $28,000,000.

Za uslužbence vzdržuje zadruga proste šole, v katerih se poučuje o vseh straneh in panogah zadružništva, teorija in praksa. V svojih šolah je vzgojila veliko število izredno sposobnih uradnikov, ki se lahko kosajo z voditelji vsakega privatnega podjetja. Vsak uslužbenec ali delavec, ki dela za zadrugo 40 let ali doseže 65 let starosti, je avtomatično upokojen in deležen lepe pokojnine. Zadruga je potrošila samo za ureditev sportnih prostorov za svoje uslužbence nad $350,000 — v glavnem za tenis in drugih vrst žogometov. Cena zemlje ni v tem všteta.

Angleške zadruge so popolnoma neodvisne od bankirjev, ker so razvile svoj bančni sistem, na čelu katerega je centralna banka velezadruge. Ta banka, kakor že prej omenjeno, ima nad tri miliarde dolarjev letnega prometa.

Ves ta ogromni zadružni imperij lastuje pet in pol milijona delavcev-zadrugarjev. Zgradili so ga v manj ko enem stoletju. Yes, kooperativna človeška družba v Angliji ni tako oddaljena. Angleško delavstvo jo gradi smotreno iz leta v leto in z jasnim ciljem pred seboj.

NEČEDNA KUPČIJA Z ZNAMKAMI

V Kovnu se bo v kratkem začela razprava proti bivšemu poštnemu ravnatelju Sruogi, ki je obtožen, da je ponaredil za 3 milijone litov znamk in jih prodal na svoj račun. Pri razpravi bodo zaslišali nad 80 prič in izvedencev. Obtožnica pravi, da je imel Sruoga pomočnike v nekaterih višjih uradnikih, ki so prodajali njegove znamke v Kovnu in Klajpedi, končno pa jih ponudili celo neki banki v Kovnu, pri čemer je stvar prišla na dan. Velik del znamk so prodali v inozemstvo, posebno trgovcem z znamkami.

Sruoga se zagovarja, da gre za prave znamke in ne za ponarejene. Nekoč jih je naročil neki nemški trgovec za 14,000 litov, a jih potem ni vzel. Da bi se jih iznebil, jih je Sruoga potem po strani prodal.

Federated Pictures

George H. Dern, načelnik zveznega vojnega departmenta.

Moderne varnostne naprave na ladjah

Ker so bile nesreče na morju v zadnjem času zelo številne — omenimo naj le nesrečo na "Morrow Castleu" — ne bo odveč, ako posvetimo nekoliko vrstic pripravam in sredstvom, ki naj bi preprečevale in omejevale nesreče na mokrem elementu.

Predpise o varnostnih napravah na ladjah je bila izdelala konferenca o obvarovanju človeškega življenja na morju, ki se je vršila 1929. v Londonu; veljavni so od 1. januarja 1933. dalje. Po novih predpisih je potniška ladja vsaka ladja z dvanajstimi potniki; zanjo veljajo torej že predpisi konference, po katerih morajo duhovite tehniške naprave varovati ladjo pred potopom. Le množica okolnosti more danes izročiti novodobni parnik morju v plen.

Proti vsem okvaram mora biti ladja zavarovana proti poškodbam, ki jih povzroči vihar, proti režam in razpoklinam, ki jih povzroči nasedanje ter proti ognju. Po takih poškodbah se ladja ne sme potopiti. Tudi če se razpoči dno, mora brez škode vanjo stopiti voda, ker mora po vsej dolžini imeti vdelan dvojni pod, ki prepreči prehod vode iz dna v trup sam.

Tudi poškodbe ob boku ne smejo škodovati plovnosti ladje. Vsaka ladja mora biti s prečnimi stenami, ki so vodotesno pritrjene ob podolžne stene, razdeljena na več delov, ki morajo segati precej visoko nad običajni vodni nivo; vanje vdelana vrata more z enim pritiskom zapreti službujoči častnik. Poleg tega mora imeti ladja zadostno število sesalk za vodo.

Proti ognju varuje ladjo množica tehniških naprav. Pri izbruhu ognja je važno, da čim prej odkrijemo ognjišče požara. Zato mora biti na ladji organizirana stalna varnostna služba.

Skladiščni prostori, ki jih le redko obišče osobje, morajo biti s cevmi zvezani z gasilno postajo, da jih je možno nadzirati; dim, ki bi se privalil do opazovališča, bi namreč neizpodbitno napovedal požar v dotičnem prostoru.

Da more pogasiti požar že v kali, ima vsak parnik ogromen sistem gasilnih cevi ter množico ročnih gasilnih priprav. Tudi ima moštvo dovolj mask in čelad, da se more obraniti dušljivega dima in padajočih brun.

Če izbruhne ogenj v skladiščih za olje, ga ne morejo gasiti z vodo, ker bi se zaradi večje specifične teže nabirala na dnu, marveč napeljejo vanjo peno, ki jo proizvajajo v ogromnih množinah posebne priprave. V strojnici skušajo omejiti požar kar s progreto paro.

Če se zlomi krmilo ali pokvari krmilna naprava, še ni predana ladja igrivosti morskih valov, ampak jo morejo s posebnimi, od slučaja do slučaja nekoliko drugačnimi postopki krmariti nepoškodovani stroji ali celo človeške mišice.

Kakor je znano, ima vsaka ladja radio postajo, ki more v najkrajšem času pozvati vse ladje v soseščini na pomoč. Poleg oddajne postaje ima še sprejemno postajo, ki je opremljena s premakljivo okvirno anteno, da more z njo brez ozira na zvezde, sonce ali obrežne točke določiti zemljepisno lego.

Če pa kljub vsem varnostnim napravam ni mogoče preprečiti nesreče, morajo potniki na čolnih zapustiti parnik. Danes mora imeti vsak potniški parnik toliko rešilnih čolnov, da more v nje preseliti vse ljudi z ladje. Čolni, ki so danes po večini motorni, so opremljeni še s pomožnim jadrom ter z radio postajo. V njih mora biti vedno sveža pitna voda, mleko in prepečenec. Poleg rešilnih čolnov imajo nekatere ladje še rešilne splave. Vsak potnik ima povrh vsega v svoji kabini še plavalni pas, ki je pri nekaterih ladjah, opremljen z žarnicami, ki se vžgo v trenutku, ko se pas potopi v morju.

Ker veljajo predpisi tudi za tovorne ladje, je odslej zadostno preskrbljeno za varnost potnikov.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

Nekoč je zbrala svoje misli in mu načrtala sliko življenja, zasnovano po njegovih besedah; v zadregi se je zasmejala in vprašala:

— Ali je vse tako, Jegor Ivanovič?

Zahohotal se je, obračal oči, zasopel in si otiral prsi z rokami.

— Vse je tako tetka! Za roge ste pograbili zgodovinskega bika . . . Na tej zamazani podlagi je nekaj okraskov, t. j. našivov, ki pa stvari prav nič ne izpreminjajo. V resnici so ti tolstotrebušniki glavni krivci in najstrupenejši mrčes, ki žre ljudstvo. Francozi jim čisto primerno pravijo: buržoa. Le zapomnite si, ljuba tetka, buržoa. Žro nas in izsesavajo.

— Bogatini, kaj ne? — je vprašala mati.

— Tako je! To je njih nesreča. Vidite, če pomešate otroku med jed nekaj bakra, ustavite rast njegovih kosti, in vse svoje žive dni ostane pritlikavec; in če trujete človeka zmladega z zlatom, ostane duša njegova pritlikava, slabotna in siva, kakor žoga za pet kopejk . . .

Enkrat je dejal Pavel Jegorju:

— Veš, Andrej, najbolj se še šalijo ljudje, ki jih srce boli . . .

Malorus je molčal in mežikajoč z očmi je čez nekaj časa odgovoril:

— To ne bo tako! Če bi imel prav, vsa Rusija bi umirala od smeha . . .

In pojavila se je Nataša, tudi ona je sedela v ječi, v nekem drugem mestu, a to ji ni nič škodovalo. Mati je opazila, da je Malorus postajal v njeni družbi veselejši, vsevprek se je šalil in dražil tovariše s svojo mehko zlobnostjo. A kedar je odšla, je začel žvižgati svoje neskončne napeve, hodil po izbi semintja in otožno šaral z nogami po tleh.

Pogosto je prihajala tudi Saša, zmerom čemerna in še režkejša in še bolj robata kot prej.

Ko jo je Pavel nekoč spremil do veže, ne da bi zaprl duri za seboj, je mati čula uren pomenek:

— Ali bodete vi nosili prapor? — je tiho vprašalo dekle.

— Jaz.

— Gotovo?

— Seveda! To je moja pravica.

— Ali hočete spet v ječo?

Pavel je molčal.

— Ali ne morete . . . . — je začela in obstala.

— Kaj? — je vprašal Pavel.

— Odstopiti drugemu . . .

— Ne! — je glasno odgovoril.

— Pomislite . . . vi ste najvplivnejši . . . radi vas imajo . . . vi in Nahodka sta prva tukaj . . . kaj vse moreta koristiti, če sta na svobodi . . . pomislite! A za to vas pošljejo . . . daleč . . . za dolgo!

Materi se je zdelo, da zvenita v glasu dekleta znani čuvstvi — strah in bridkost. In Sašine besede so ji padale kakor ledene kaplje v srce.

— Ne, odločil sem se! — je dejal Pavel, — od tega ne odstopim za nič!

— Tudi če vas jaz prosim . . . če jaz . . .

Pavel jo je bistro in zelo strogo zavrnil:

— Tako ne smete govoriti . . . kaj hočete? Tako ne smete!

— Človek sem! — je tiho dejala.

— Poštena ste! — je tiho odgovoril Pavel, z glasom, kakor da bi bi lovil sapo. — Dragi ste mi . . . da! In zato . . . zato ne smete tako govoriti . . .

— Zbogom! — je dejalo dekle.

Po ropotu njenih peta je mati ugenila, da je urno odšla, zbežala. Pavel je odšel za njo na dvorišče.

Težek strah je davil materine prsi. Razumela ni, o čem sta govorila, a čutila je, da jo čaka novo, veliko gorje. Njene misli so se ustavile ob vprašanju:

— Kaj hoče?

Ustavile so se in zamrle kakor žebelj v možganih.

Pavel se je z Andrejem vrnil z dvorišča in Malorus je zmajal z glavo:

— Eh, Isaj, Isaj . . . kaj napravimo z njim?

— Svetovati mu je treba, da preneha s tem! — je čemerno dejal Pavel.

— Paša, kaj pa nameravaš? — je vprašala mati in sklonila glavo.

— Kedaj? Zdaj?

— Prvega . . . prvega maja . . .

— Aha! — je vzkliknil Pavel zamolklo.

— Naš prapor bom nosil . . . Z njim pojdem na čelu sprevoda. Zato me najbrž vtaknejo spet v ječo.

Oči so materi zagorele in v ustih je začutila neprijetno suhost. Pavel je vzel njeno roko in jo pogladil.

— Tako moram, znaš! V tem je moja sreča!

— Nič ne pravim! — je dejala mati in počasi zravnala glavo. In ko so se njene oči srečale z njegovim trdim, breščečim pogledom, je znova upognila vrat.

Izpustil je njeno roko, vzdihnil in dejal očitajoče:

— Kaj žaluješ, raduj se . . . Kje so matere, ki z radostjo pošiljajo svoje sinove v smrt?

— Ali kaj pravim! — je ponovila mati. — Ne oviram te . . . A če mi je žal zate . . . je to pač materinsko! . . .

Pavel je odstopil in mati je slišala ostre, trde besede:

— Je ljubezen, ki ovira človeku življenje . . .

Trepetaje v strahu, da pove še kaj, kar bi jo zadelo v srce, je urno dejala:

— Ni treba, Paša! Razumem . . . drugače ne moreš . . . zaradi tovarišev . . .

— Ne! — je dejal Pavel. — Zaradi sebe . . . Lahko bi tudi ne šel, a hočem in pojdem!

Med vratmi je stal Andrej kakor v okvirju.

— Prenehajte že s tem klepetanjem, gospod! — je dejal in mrko zapičil svoje izbuljene oči Pavlu v obraz. Podoben je bil martinčku v skalni razpoki.

Materi je šlo na jok. Da sin ne opazi njenih solza, je zamomljala nenadoma:

— Moj bog . . . kako sem pozabljiva . . .

In odšla je v vežo. Svojo glavo je skrila v kot in jokala molče, tiho. Od solza je slabela, kakor da bi ji s solzami odtekala kri iz njenega srca.

Skozi priprte duri se je razlegal zamolkel prepir.

— Ali jo mučiš zaradi svoje naslade? — je vprašal Malorus.

— Nimaš pravice, da tako govoriš! — je zakričal Pavel.

— Dober tovariš bi bil, ko bi molčal k tvojim kozlom! . . . Zakaj si rekel? Ali veš?

— Vselej je treba trdo govoriti: da ali ne?

— Tudi njej?

— Vsem! Ni mi do ljubezni, ne do prijateljstva, ki se človeku obeša za pete in ga ovira . . .

— Junak! Obriši si nos! obriši si ga, pa pojdi in povej vse to Sašenki . . . Njej si moral to povedati . . .

— Povedal sem ji! . . .

— Tako? Lažeš! Ljubezniv si bil z njo, nežen . . . nisem slišal, pa — vem! . . . Pred materjo pa razkazuješ svoje junaštvo . . . Verjemi mi, kozel, — junaštvo tvoje ni vredno počenega groša!

(Dalje prihodnjič.)

Jože Šavli:

VESELA POT

Marseille.—Hotel de la Paix. Trudno si pomanem oči. Koliko je ura? Rad bi se dvignil in pogledal na uro, a že omahnem nazaj na posteljo.

Ti nesrečni maček! Naj bo francoski ali kranjski, nesramno brezobziren je in prha in praska in grebe po mojih možganih, da je vse pred menoj en sam perpetuum mobile:—Dolga, ozka ulica, temnopolta Arabka, bela mornarska čepica z rdečim šopom, vse se zasuče in izgine. Spet spim kakor mrtev.

Čez čas, ko se znova predramim, začnem urejati zbegane misli v sliko prejšnjega večera. Kako je prav za prav bilo?—Sprehajam se po ulici vzporedno s Porte Vieux, pa me premoti vrag. No, vrag je ženska.

V beznico me je zaneslo. Ob stenah okrogle mizice, za vsako po dva stolčka. Takoj spoznam, da je drugi stolček pri mizicah odveč. Mlad mornar čisla vitko Arabko. Krepak možak, na videk bržčas ladijski nosač, ljubi obilno Bretonko, k meni pa pristopi mala, rejena damica, menda Španjolka.

Ta okrogla bunka mi ni po volji. Oči mi begajo k mornarjevi Arabki. Ženska opazi. Nekaj zgovornih pogledov, pa je pri meni. Mornar si brez nejevolje hitro izbere drugo.

Bon soir, monsieur!"

"Bon soir, madame. Kaj bova pila? Šampanjca? Koliko stane?"

"Sto frankov butiljka—"

Vsega imam še tristo frankov, a sto naj jih dam za steklenico šampanjca? Rajši bordojca, po trideset frankov steklenico. Dekle je kakor jegulja. Imenitno pozna moške ta kača arabska! Kljub temu, da skoro nič ne pije, je kmalu že tretja steklenica na mizi. Dekletova služba traja vso noč in se ne sme prezgodaj opiti.

Tri steklenice, morda tudi več. Ne vem. Motno se mi samo zdi, da sem šel z Arabko po stopnicah in da sem šele proti jutru prikolovratil v hotel.

Nenadna misel me bliskoma vrže iz postelje. Kaj je z mojo listnico—? Prazna.—V. telovnikovem žepu najdem še bore deset francoskih frankov, tri švicarske franke in pet ali šest italijanskih lir. Dobro so me oskubili—

Kaj sedaj? Daleč v tujini in brez denarja.—Bodi kakorkoli, tujska legija mi je še odprta. Saj sem prav za prav največ zaradi nje prišel v Francijo, a dokler sem imel denar, nisem več mislil na to. Skozi Paris, Versailles, Lyon v Marseille: lepa pot, ki je zdaj končana. Sreča moja, da sem včeraj poravnal račun v hotelu.

Smuk, obleko nase, pa sem že na ulici. Po kratkem izprehodu ob morju mi možgani šele začno pravilno delovati. V kavarni nekaj malega povžijem in telefoniram na prefekturo, od koder mi povedo, da je urad tujske legije v Forte Saint Jean (trdnjava sv. Janeza), ki stoji na levi strani ob Porte-u vieux-u (starem pristanišču).

Stara, ogromna utrdba, z masivnim okroglim stolpom. Z mestne strani vodi k njej ozek lesen most. Pred vrati stoji vojak, ki me brez oviranja spusti noter, ko mu povem smoter svojega obiska. Po dveh obokanih hodnikih in čez dve dvorišči, nato po strmih kamenitih stopnicah, pa sem na dvorišču, ki ga od ostalih delov trdnjave loči visoka ograja. Nad vhodom opazim ploščo z napisom: DEPOT DE LA LEGION. Tu izvem, da moram prinesti potrdilo vojaške komisije, da sem sposoben, nakar me šele sprejmejo. Ta bo lepa, ako me na vse zadnje niti ne bodo marali—!

Komisija posluje v senegalski vojašnici, popolnoma na drugi strani mesta. Hitro torej tja! Grede srečam Francoza, razcapanega potepuha, ki je namenjen tja kakor jaz. Postaven Senegalec naju odvede v pisarno.

"D'ou etez-vous?" me vpraša prijazen uradnik.

"Iz Jugoslavije—"

"Dobro. Pridite jutri.—Danes komisija ne dela več.—In vi?" se obrne k drugemu.

"Francoz sem—"

"Če ste Francoz, ne morete služiti v tujski legiji. Saj vam vendar ime samo pove—"

To je lepo—! Pridite jutri.—A kam naj grem dotlej? Kje naj spim in jem? Pač, pač, še vem rešitev! V hotelu imam še dovolj obleke.—Kar v kraj z njo! Za silo bo le nekaj—

Francoz mi potoži, da že dva dni ni ničesar jedel. Brž zamenjam tistih nekaj švicarskih frankov in italijanskih lir, nato pa v skromno gostilno na kosilo in steklenico vina. Čemu ne bi šel tudi Francoz z menoj, ako mu tako trda prede? Naj se siromak naje, ko je že poldrugo leto brez zaslužka. Vsaj ne bo silil v tujsko legijo.

Po kosilu odideva v hotel. On je nosač, jaz "gospod". Z vso mojo prtljago sva kmalu v dolgi ozki ulici, kjer je polno trgovcev-starinarjev. Najprej dam Francozu površnik, da ga proda. Možak stopi v trgovino, sam pa čakam na ulici.

"Nič ni," mi pride povedat. "V Marseilleu nihče ne nosi v avgustu površnika—"

Kakor je to naravno in resnično, je vendar v tem trenutku žalostno. Treba je v drugo, v tretjo trgovino. Ni vrag, da bi bili vsi starinarji tako zakrknjeni!

Možak zopet gre, med tem pa jaz opazujem življenje in vrvenje na ulici. Kakor daleč neso oči, stoje po obeh straneh ulice otroci in ženske, vrišče kakor jata papig, in ponujajo razno blago. Vročina narašča, vzduh je neznosen in prepoln vonja po raznih živilih. V vrvežu malone pozabim na Francoza. Saj res: pred več nego pol ure je odšel, pa ga še vedno ni—

Ga ni in ga ne bo—

Bog mu le daj zdravje in dolgo življenje pa še dosti Kranjcev z mojo pametjo! Brez dvoma se bo še v pozni starosti, ako jo učaka, spominjal Jugoslovena, ki ga je nakrmil in napojil ter mu za nameček še poklonil skoraj čisto nov površnik.—Naj mu bo! Nič mu ne zamerim in tudi sam rad mislim na to veselo pot.

Premagala sta smrt

Rossi in Codos, slovita francoska letalca, o katerih je bilo te dni toliko govora, sta hotela z nepretrganim poletom iz Marseillea v Buenos Aires prekositi svoj predlanski svetovni rekord v vztrajnostnem poletu iz New Yorka v Sirijo.

Pripravljala sta se dolgo. Letalo, šest let stari "Joseph Le Brix", je imelo na krovu kakšnih 12,000 pisem in se je s svojim bremenom 180 stotov le-težko dvignilo s tal. Potem pa je šlo naglo naprej. V 24 urah je opravilo v ugodnem vremenu 3 tisoč 285 milj in je bilo že davno nad Atlantskim oceanom, ko je Codes, ki je pravkar oddajal brezžična poročila, opazil, da se dviga od motorja gost dim. Takoj je skočil tja in spoznal, da se je bila neka cev za napevljavo olja prelomila, tako da bi se utegnil motor s svojo divjo brzino razgreti. V svojo grozo je moral Codos ugotoviti, da ne more poškodbe popraviti, z uporabo vse moči je skušal z ročno sesalko spraviti olje v motor, a ko mu to ni uspelo, je s svojim tovarišem sklenil, da se vrneta nemudoma do najbližjega Kapverdskega otoka. Istočasno sta začela pošiljati brezžične klice na pomoč.

Ladje v bližini so začele pluti v to smer. Pilota sta se za življenje in smrt borila z motorjem, vsakokrat, kadar sta bila nad kakšno ladjo, sta dobila poziv, naj se spustita na morje in rešita. Rešiti pa sta hotela tudi svoje staro letalo. Pet ur je trajala obupna borba, končno sta zagledala rešilni otok. Izpraznila sta vso svojo zalogo bencina, ustavila motor in se spustila z aparatom, ki je bil že ves sajast, v jadralnem poletu na varna tla.

Delo vetrov

Kako spreminjajo vetrovi zemeljsko lice

Silo vetrov pozna vsakdo in posebno takrat se je zavemo znova, kadar nam jeseni odnaša listje z dreves, klobuke z glave, opeko s strehe. Že v najstarših časih so jo izkoriščali za človeške potrebe. Vsa ladijska plovba preteklih stoletij je živela od vetrovne sile in v ploskih pokrajinah vidimo še danes starinske mline in črpalke na veter.

A ta sila se očituje še drugače, čeprav ne tako vidno. Če se peljemo z železnico skozi gorske pokrajine, opazimo na vetrovni strani proge pogostoma lesene stene ali ostrešja, če gre proga tik ob strmem pečevju. Ta ostrejša naj tire očuvajo zametov, ki so delo vetrov in ki na omejenem prostoru začasno spreminjajo zemeljsko površje. Veter prenaša drobne snežne kristale in jih odlaga tam, kjer se njegova moč iz tega ali onega razloga oslabi.

Toda veter spreminja zemeljski obraz še na vse drugačen način. Spomnimo se samo na delo, ki ga opravlja z drobnim sipinskim peskom ob mnogih obmorskih bregovih kakor s snežnimi kristalčki v gorovju. To njegovo delo pa je nekaj bolj zamotano, nego bi si mislili na prvi pogled. Znameniti fizik Helmholtz je odkril zakon, po katerem nastajajo ob meji dveh plinov ali tekočin valovna gibanja, ki naj vzdržijo ravnotežje. Pesek sicer ni plin ali tekočina, učinkuje pa v tem primeru enako, saj vendar ne predstavlja trdne gmote, temveč sestoji iz posameznih majhnih delcev. Tako si razlagamo izrazite valovne tvorbe, ki jih opažamo na sipinah. Ob morju prevladujejo večinoma morski vetrovi, zato potujejo sipine polagoma v notranjost dežele. Hitrost tega potovanja je različna. Mnoge sipine se premaknejo na leto za 2 do 3 m, druge pa tudi 10 ali celo 20 do 25 m. Na svoji poti zasujejo neredko cele vasi in zakrivajo plodno zemljo, zato ni čudno, da skušajo potujoče sipine že od nekdaj ustaliti, kar pa ni mogoče z raznimi zgradbami, temveč s tem, da jih posadijo z rastlinjem. Obraščena sipina ne potuje več. Rast je pa običajno tudi vzrok, da v obmorskih deželah in v gorovjih ne opažamo sile vetrov neposredno. Samo v ozemljih brez rasti, torej pred vsem v puščavah, se lahko ta sila izživlja v vsem svojem obsegu.

In tu pridemo do fantastičnih številk. Od 9. do 12. marca 1901 je bila n. pr. nad Severno Afriko, Južno in Srednjo Evropo, velika peščena padavina, ki je omogočila točna opazovanja. Ogromne peščene množine so izvirale iz Sahare in so pokrile tlo v omenjenih ozemljih s polmilimetrsko plastjo. To je na videz malo, a če pričnemo računati, pridemo samo za Severno Afriko na ogromno množino 150 milijonov ton peska. Severnejša ozemlja sta obtežila poleg tega skoraj 2 milijona ton prahu. Ni čudno, če so se v znanstvenih krogih pojavila mnenja, da utegnejo takšne masne preložitve vplivati na lego zemeljske osi.

V nasprotju z drugimi silami, ki preobrazujejo zemljo, n. pr. v nasprotju z vodo, veter ne učinkuje toliko neposredno. Gibajoči se zrak sam na sebi n. pr. ne more izvotliti skale, kakor dela to voda. Če pa nosi veter pesek s seboj, tedaj učinkuje kakor pač pihalo na pesek, ki ga je človeška tehnika pobrala naravi. Pri tem nastajajo, kakor vidimo to v puščavi, značilne površinske oblike. Kajti naravno pihalo na pesek deluje seveda hitreje v mehkem nego v trdem kamenju in ker je odpornost skalovja v skladu z odpornostjo njegovih poedinih plasti, nastanejo neredko gobam podobne skalovne oblike. Mnoge skalne stene dobe vrečam podobne dupline, mrežne, satovnate ali stebričaste strukture. Ob skalnih tleh se kupičijo robati drobci, ki jih peščeni piš polagoma drobi in oblikuje dalje. Mečje dele veter najprvo spremeni v pesek in prah, ki ga odnaša s seboj, trši kosi pa ostajajo dalj časa na mestu in jih veter polagoma brusi v okrogle dele. Potovalci pripovedujejo, da utegneš v puščavi ure in ure potovati preko ozemelj, ki so pokrita z drobci, ki niso večji od graška, in potem spet prav tako preko ozemelj, ki so pokrita kakor z orehi. Kakšno velikansko delo je opravil tu veter v stoletjih!

Tudi prašni sesedki imajo ponekod veliko vlogo za obrazovanje zemeljskega površja. To so pred vsem travnate planjave, po katerih veter in voda ne moreta odnašati prahu takoj proč, ali brezodtočne kotline v bližini puščav. Pod "prahom" si tu ne smemo predstavljati samo neprijetne umazanosti, kakršno poznajo naše gospodinje. Ta prah vsebuje marveč večinoma važne rudnine in soli in tudi organske sestavine. Tako si lahko mislimo, da so odlagališča takšnega prahu sama na sebi lahko zelo rodovitna — seveda pa jih nahajamo, žal, večinoma na krajih, kjer svoje rodovitnosti ne morejo prav pokazati. Lahko pa se zgodi, da se podnebne prilike spremenijo in da dobe takšni kraji več padavin. Nastajajo vodni toki, ki odnašajo ta tla s seboj in jih odlagajo drugod kot izredno rodovitno naplavino. Takšna naplavna ozemlja s takšnim nastankom dobimo posebno na Kitajskem, vsa Kitajska živi tako rekoč od tega. Tudi pri nas dobimo takšna naplavna ozemlja, seveda so njihove plasti debele "samo" 30 do 60 m; na Kitajskem pa niso ogromna samo po površini, temveč tudi po 600 in več metrov debela. Koliko časa je bilo treba, da je vodovje nanesło te plasti, je najbolje razvidno iz tega, da so do 2000 let stari kitajski grobovi po teh krajih pokriti s komaj 2 m debelo naplavno plastjo.

Vidimo torej, da je delovanje vetrov kaj pomembno za oblikovanje naše zemlje in pri tem nikakor ne gre samo za delo orkanskih katastrof. Še važnejše je počasno, vztrajno delo zračnih struj v tisočletjih, ki ga naše oči na prvi pogled niti ne opazijo.

Po razpravi dr. E. Grafa—

HAYES DENTAL OFFICE
ŽE 34 LET V SREDIŠČU MESTA.
Naša posebnost: Zobovja, zlate krone in zobe
CENE ZELO ZMERNE.
Uradne ure: 8:30 do 8:30
Tel. Harrison 0751
326 S STATE ST
Opposite Davis Store, 2d Floor

Pojasnilo naročnikom!

Naročnikom, katerih naročnina je plačana na ta način, da se prišteti razni ali več tednikov ene družine bodi pojasnjeno sledeče: MI UPOŠTEVAMO in prištevamo posamezne tednike eni naročnini v družini le tedaj in SAMO TEDAJ, KADAR PLAČATE SVOJO NAROČNINO, nikakor pa ne kadar se kdo zmisli. Treba je računati, da mamo opravka s tisoče in tisoči imeni in naslovi in je treba imeti en sistem. Zato želim, da naj nikar ne pošiljajo imena na upravništvo pripišite še tega tega k moji naročnini. To lahko storite samo takrat kadar Vaša naročnina poteče in kadar plačate ali ponovite svojo naročnino. Prosim, da se upošteva to.

PHILIP GODINA, upravitelj

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. Dnevna Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00	Za Cicero in Chicago je.....[illegible]
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... [illegible]
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... [illegible]
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... [illegible]
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... [illegible]
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... [illegible]
	Za Evropo je.....$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevno Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo ustaviti datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov iste družine:

2) .....Čl. društva št.....

3) .....Čl. društva št.....

4) .....Čl. društva št.....

5) .....Čl. društva št.....

Mesto .....Država .....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopisne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste
Pišite po informacije na naslov:
S.N.P.J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4906
CHICAGO, ILL.
Tam se dobe na šelje tudi vse ustmene pojasnila